

TÕULOOMAKASVATUS

28
2 | 2024

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfondi
Euroopa investeringuid
maapiirkondadesse

Eesti Tõuloomakasvatuse Liit
EMÜ Veterinaarmeditsiini ja
Loomakasvatuse Instituut

TÕULOOMAKASVATUS

Eesti Tõuloomakasvatuse Liit
EMÜ Veterinaarmeditsiini ja Loomakasvatuse Instituut

4

76

48

27

57

LOOMAKASVATUS

- 4 Loomakasvatus 2024. aasta I poolaastal

TEADUS

- 8 Uuring: vanuse mõju EHF tõugu pulli sperma kvaliteedinäitajatele
11 Puhtatõuliste lihaveise aretuspullikute kontrollitud üleskasvatamine 2023.–2024. aastal
15 Efekttiivselt populatsioonimahust loomakasvatases – mida see suurus näitab?
20 Innovatsioon piimatootmises: teaduse ja tootmise koostöö tõi häid lahendusi
22 Karjatervise protokoll – seakasvatuse uus kvaliteedistandard
23 Üleminekupiima potentsiaal seakasvatases: bioaktiivsete ainete rakendamine põrsaste tervise parandamiseks

LOOMA TERVIS

- 24 Algatati aastast 1,67 miljonit maksev loomatauditõrje programm
26 Veiste tervisenäitajad paranevad tulevikus veelgi
27 Sinikeele tõbi sulgeb järjest Euroopa riikide veiste eksporti
29 Venemaa sekkub naaberriikide majandusse – transiidikeeld halvab loomade ekspordi

ETKÜ

- 30 ETKÜ nõukogu esimehena jätkab Tõnu Post
31 Usbekke jahmatas Eesti lehmade kõrge väljalüps

- 34 Ekspert: Loomade ekspordiks on oluline tutvuda asukohariigi oludega
35 Piimarasv tuleb põllult
35 Koostöö Hollandi farmeritega on andnud märkimisväärseid teadmisi
37 Hollandi aretajad kasutavad genotüüpiseerimist
38 Märja farm läbis kaks miljonit maksva uuenduskuuri
40 Paevälja talu uue lüpsilauda ehitamine murrab mustrit
42 Eesti raskevehobune Põllumees Maximus sai publiku lemmikuks
44 Põhjamaade piimatõud VikingGeneticsi andmetel

LIHAVEIS

- 45 Lihaveisekasvatavad valisid uue juhatuse
46 Saksamaal Euroopa Anguse Foorum 2024 kohtusid valdkonna tegijad
48 Šaroleekasvatavad usuvad, et lihaveisekasvatuse tulevik on helevalge
51 Külaskäik „Anguse osariiki“

PÕLISTÖUG

- 54 Eesti oma ajalooline piimaveis vajab jätkuvalt kaitset
55 *Quo vadis*, eesti maakari?
56 Eesti Maakarja Viss 2024 kasvataja: tulemuse annab hea aretustöö ja õige söötmine
57 G. Rundgren: esivanemad kõnelevad meiega läbi põlistõugude, me peaksime neid kuulama

LINNUKASVATUS

- 60 MTÜ Eesti Vutt farmide 2023. a jõudluskontrolli tulemused

SEAKASVATUS

- 64 Kohalik sealiha: Eesti (toidu) julgeoleku vundament

HOBUSEKASVATUS

- 67 Soojavereliste noortäkkude jõudluskontroll Tšehhi katsetallides
68 Soovitused hõbevärviliste hobuste aretuseks

AJALUGU

- 69 Superpull Grandboy sünnist möödus 50 aastat
71 Augustis püstitas parima eluajatoodangu rekordi lehm Killi

UUDISED

- 73 40 miljonit eurot kanamunades sugupoole määramise tehnoloogiale
73 Saksa põllumajanduskoda näeb potentsiaali tõhususes, loomade heaolus ja varajases avastamises
74 Saksamaa muudab 1 miljardi suuruse toetuspaketiga sigade heaolu
74 Saksamaa aretuseltsi uus president Hans-Willi Warder
74 Saksamaa liiduprogramm loomade pidamise ümberkorraldamiseks
75 Maailma tippkümnesse jõudis Eestis tõupull Pursuit
76 Aasta põllumees 2024 Margo Klaasmägi unistab elujõulisest maaelust

Üleminekupiima potentsiaal seakasvatuses: bioaktiivsete ainete rakendamine põrsaste tervise parandamiseks

Tuginedes eelneva, vasikatega seotud, eduka projekti tulemustele, otsustasid partnerid Anu Ait OÜ ja Eesti Maaülikool taotleda rahastust „**Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise toetuse**“ meetmest uueks koostööprojektiks, mis keskendub võõrdpõrsaste tervise ja arengu uurimisele.

➔ Üleminekupiima vadaku pulber sisaldab endas mitmeid võimalusi põrsaste tervise tugevdamiseks. Foto: A. Sats

ALO TÄNAVOTS

Eesti Maaülikooli põllumajandusdoktor

Projekti „Lehmade üleminekupiimast eraldatud IgG söödalisandi kasutamine võõrdpõrsaste kasvu, tervise ja arengu parandamiseks“ eesmärk on uurida lehma üleminekupiimast valmistatud immunoglobuliin G (IgG) söödalisandi kasutamise mõju võõrdpõrsaste tervisele, kasvule ja arengule. Projekti keskne idee seisneb selles, et piimalehmade laktatsiooni alguse 2. ja 3. lüpsikorra piim, mida seni peamiselt ei kasutata ning mis sageli utiliseeritakse, väärindatakse bioaktiivseid komponente sisaldava vadakupõhise söödalisandi valmistamise teel.

Parem tervis

Projekti tulemusel loodetakse, et sellise söödalisandi kasutamisel paraneb võõrdpõrsaste kasv ning nende immuunsüsteem muutub tugevamaks, vähendades seeläbi haigestumist ja antibiootikumide kasutamise vajadust.

Lehma ternespiimast eraldatud immunoglobuliinide söödalisand on varasemate uuringute kohaselt osutunud efektiivseks vasikate immuunsüsteemi tugevdamisel ja kasvu tagamisel. Seekord keskendub projekt võõrdpõrsaste tervise ja tootlikkuse parandamisele, testides üleminekupiimast valmistatud IgG söö-

dalisandi mõju sigadele. Võõrutamine on põrsaste elus väga kriitiline periood, mil nad on eriti vastuvõtlikud erinevatele haigustele ja seedetrakti probleemidele, näiteks kõhulahtisusele. Uus söödalisand luuakse selleks, et toetada põrsaste soolestiku tervist ja tugevdada nende immuunsüsteemi, aidates neil võõrutusstressist paremini üle saada.

Projekti käigus kogutakse suuremates piimafarmides lehma 2. ja 3. lüpsikorra piima, millest eraldatakse rasv ja kaseiin ning saadud vadakust valmistatakse IgG preparaat. Seda lisandit kasutatakse põrsaste söötmiskatsetes, mille eesmärk on hinnata, kuidas IgG lisand mõjutab võõrdpõrsaste massi-iivet, tervisenäitajaid ja soolestiku mikrobioloogilist koostist. Katsed viiakse läbi OÜ Kaubi Farmides, kus jälgitakse hoolikalt põrsaste tervist ja arengut. Lisaks hinnatakse, kuidas IgG lisand mõjutab põrsaste immuunsüsteemi, kasutades selleks vereproovides põletiku- ja immuunmarkerite analüüsi. Tulemuste põhjal saadakse uus teadmine, kuidas lehma üleminekupiima saab kasutada sigade tervise ja heaolu parandamiseks.

Mitmekülgsest kasulik

Projekti praktiline väärtus seisneb ka piimatööstuse kõrvalsaaduste, nagu üleminekupiim, väärtustamises. Eestis tekib aastas suurtes piimafarmides üle 500 000 liitri sellist piima, mille utiliseerimine on kulukas ja ökoloogiliselt koormav. Pro-

jekti raames leitud lahendus võimaldab muuta üleminekupiima seni kasutamata ressursi väärtuslikuks tooteks, vähendades nii jäätmete hulka kui ka piimandussektori ökoloogilist jalajälge. Lisaks aitaks see tõsta põllumajandustootjate tootlikkust, kuna tervemate ja kiiremini kasvavate põrsastega kaasnevad väiksemad ravikulud ning parem toitumiseefektiivsus.

Projekti teostab OÜ Anu Ait koostöös Eesti Maaülikooli ning rahvusvaheliste partneritega, sealhulgas Helsingi Ülikooli ja UAB Biomin Lietuvaga. Koostöö eri teadus- ja praktiliste partneritega tagab, et projekt saab põhjaliku teadusliku taustauuringu ja praktikas testitud lahendused. Projekti tulemused on oluliseks panuseks sigade tervise ja heaolu edendamisse ning seakasvatuse jätkusuutlikkuse tõstmisse. Samuti pakub projekt lahendusi piimandussektorile, aidates muuta tootmisprotsessid keskkonnasõbralikumaks ja ressursse paremini kasutavaks.

Projekti tulemusi tutvustatakse nii teadusartiklites kui ka praktiliste seminaride ja õppepäevade kaudu, et viia need teadmised võimalikult laialt kasutusse põllumajandussektoris. ■

Projekti „Lehmade üleminekupiimast eraldatud IgG söödalisandi kasutamine võõrdpõrsaste kasvu, tervise ja arengu parandamiseks“ elluviimist toetab Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014–2020 meede 16.2 „Koostöö“, uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamise toetus.